

Britains figurer - Hestetrukne trænvogne - Del 3

Indledning

Som nævnt i indledningen til del 1, så fremstillede Britains sin model af *Ambulance Wagon* i to forskellige udgaver:

1. *Royal Army Medical Corps* - katalognummer 145.
2. *Royal Army Medical Corps (Active Service Order)* - katalognummer 1450.
(Fra 1916 til 1933 var katalognummeret dog 145A.)

Ambulance Wagon.
Katalognummer 145 og 1450.

Ambulance Wagon

I lighed med *General Service Wagon* - se *Britains figurer - Hestetrukne trænvogne - Del 1* - fremkom også ambulancevognen i 1906 og havde gennem hele sin levetid en udvikling analog med trænvognen, inklusive franske og amerikanske varianter.

Modellen afspejlede det faktum, at trænkonstablerne kommer fra Royal Army Service Corps, mens de to figurer på vognens agestol er sanitetspersonel. Trænkonstablerne har defor hvide opslag og buksestriber, mens sanitetsfolkene har røde opslag og buksestriber (som egentlig burde være karmoisinrøde).

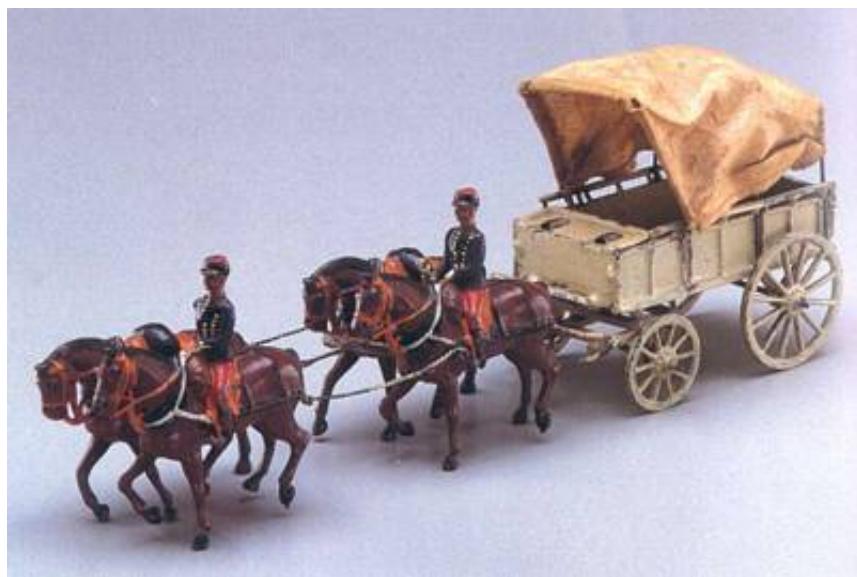
Billedet viser ambulancevognen - katalognummer 1450 - i udgave fra cirka 1935.

Figurerne på agebrættet bærer Røde Kors-afmærkning på højre overarm, mens trænkonstablerne ganske

korrekt ikke er afmærket som sanitetspersonel.

Vognen mangler Røde Kors-afmærkning på sidefjælene og på ruffet. Disse var fremstillet som en art klistermærker, hvis klæbeevne ikke har været lige så holdbar som resten af modellen. Klistermærkerne blev senere afløst af overføringsbilleder.

Varianter

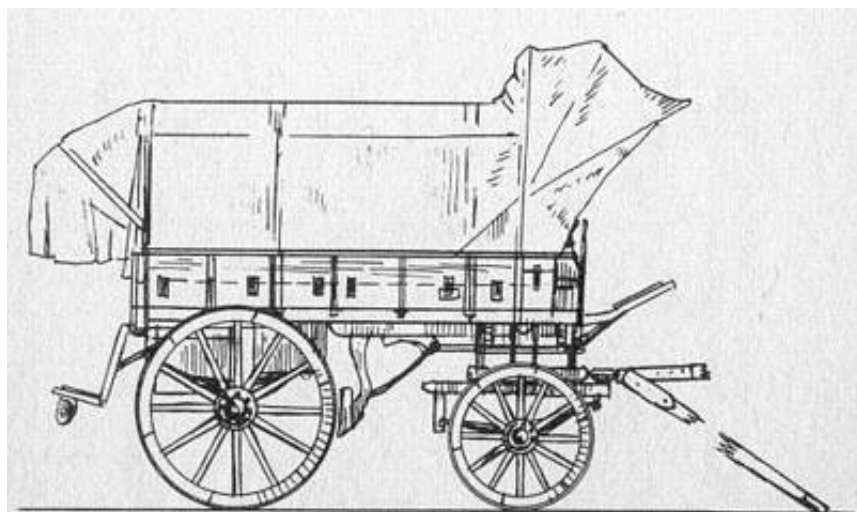

Britains franske afdeling (*Paris Office*) lavede en spændende fransk udgave af ambulancevognen, cirka 1913. Billedet stammer fra Kilde 4.

I sommeren 1996 blev et eksemplar sat til salg hos auktionshuset Philips i London. Man anslog optimistisk den forventede salgssum til at ligge mellem GBP 1.500 og 2.500. Der var dog ingen købere! Ved efterårsauktionen samme år var den forventede salgssum nedsat til mellem GBP 900 og 1200, men jeg ved ikke, om vognen blev solgt da, eller om den igen gik retur ... Der er åbenbart grænser for, hvad Britains samlere vil betale, selv for de meget sjældne ting fra *Paris Office*.

Britains optrådte i 1909 som underleverandør til et firma ved navn C.E. Turnbull and Company, der solgte legetøj under mærket CETANDCO. Her blev den engelske udgave af ambulancevognen (Katalognummer 145) solgt sammen med andre Britains figurer fra Royal Army Medical Corps (Katalognummer 137).

Legetøjet sammenlignet med virkeligheden

Ambulance Wagon Mk. III er principielt af samme

opbygning som *General Service Wagon Mk. IV*.
Tegningen stammer fra Kilde 8.

Vognen kunne transportere 2 patienter på bårer, eller ved hjælp af improviserede sæder 10 siddende patienter, hvoraf de 3 havde plads på agebrættet. Sidstnævnte forudsatte, at vognen blev ført af forridere. Var dette ikke tilfældet, kunne der kun transporteres to patienter på agebrættet.

Ambulancevognen blev indført i midten af 1870'erne og gjorde, trods sin begrænsede kapacitet, godt fyldes de næste godt 20 år.

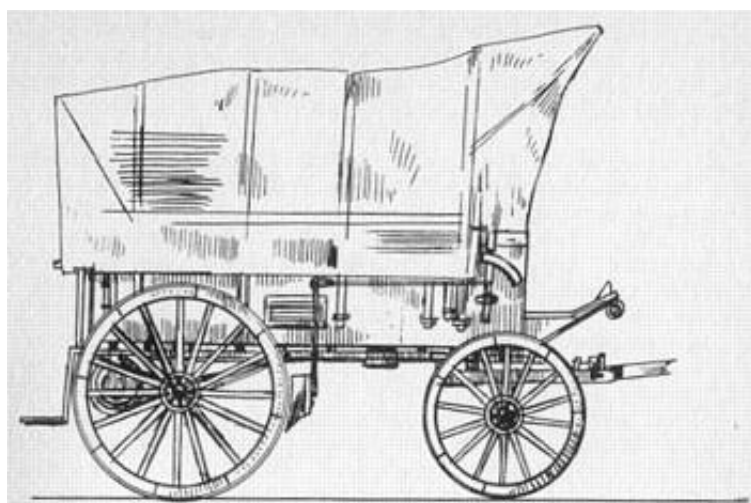
Om modellen rent faktisk skal forestille *Ambulance Wagon Mk. III* eller bare en hestetrukken ambulance er naturligvis en smagssag, men under alle omstændigheder så ligner den ganske godt. Ligeledes taler det typemæssige sammenfald mellem virkelighedens *General Service Wagon Mk. IV* for, at der er tale om en *Ambulance Wagon Mk. III*. Sammenlignes modellens ruf dog med den senere *Mk. V* udgave, så er facon mere i stil med denne type.

Øvrige ambulancevogne

De efterfølgende tegninger stammer ligeledes fra Kilde 8 og viser de forskellige standardtyper af ambulancevogne, som indgik i den engelske hær fra slutningen af 1800-tallet og frem til og med Første Verdenskrig. Allerede i 1914 var det dog forudset, at motorvogne ville afløse hestetrukne ambulancer, en udvikling der for alvor tog fart under Første Verdenskrig.

Selvom tegningerne måske ikke har direkte relevans i forhold til Britains figurer, så runder de efter min mening emnet *engelske hestetrukne ambulancevogne* af på en ordentlig måde.

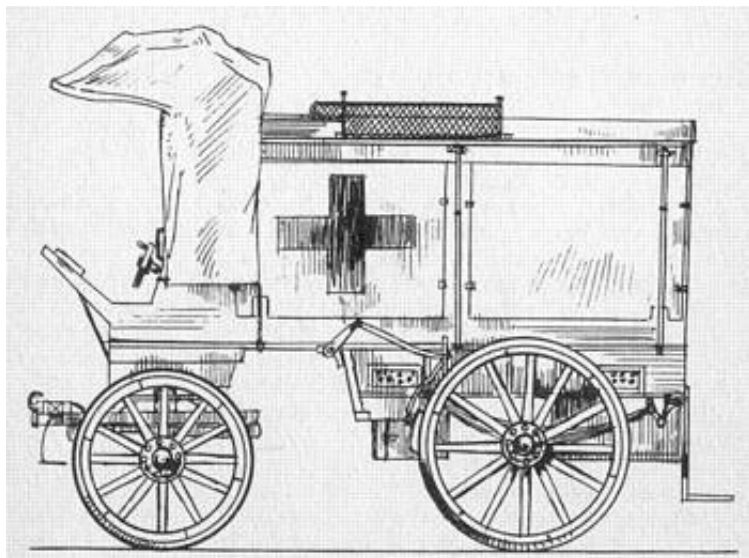
Tegningerne er ikke skalatro.

Ambulance Wagon Mk. V kom frem i 1889.

Vognen var decideret bygget til sit formål og kunne transportere 15 patienter - 12 siddende, inde i vognen og 3 på agestolen; alternativt 2 patienter på bårer samt 5 siddende patienter, heraf 3 på agestolen.

Da *Mk. VI* blev indført, blev vogne af *Mk. V* typen ombygget, således at de fik samme kapacitet.

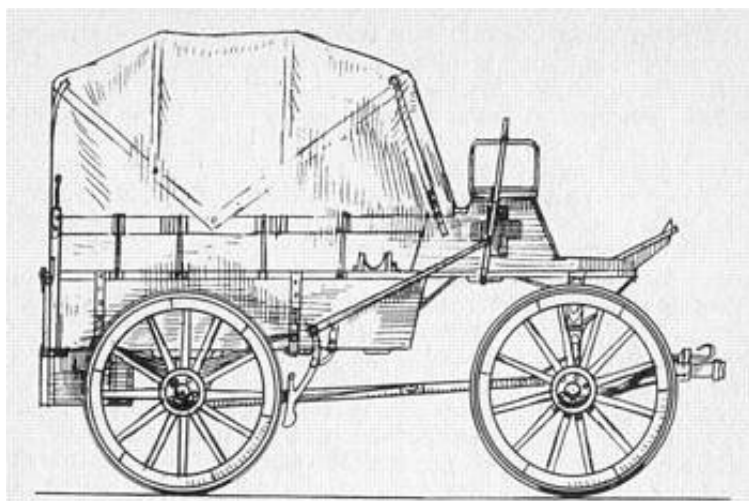

Ambulance Wagon Mk. VI er fra 1903.

Som *Mk. III*, men i modsætning til *Mk. V*, så var *Mk. VI* en *underløber*. Vognen kunne transportere patienter på en af følgende måder:

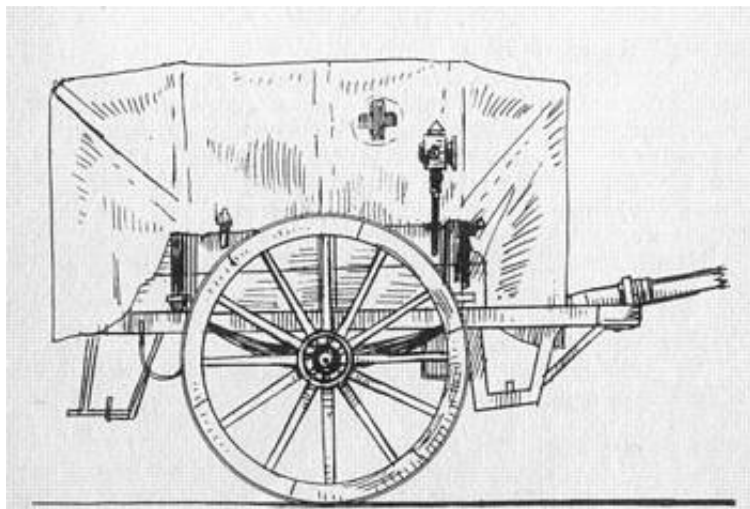
- 1) 4 patienter på bårer (2 bårer i hver side af vognen, den ene hængende over den anden),
- 2) 12 siddende patienter (6 i hver side af vognen),
- 3) 4 siddende patienter (i vognens bagende) og to patienter på bårer (hævet over vognfadingen).

Hertil kom 2 (3) patienter, som kunne anbringes på agestolen.

Light Ambulance Wagon Mk. I var beregnet til brug i rytterregimenter eller i *Royal Horse Artillery*.

Vognen blev indført i 1905 og havde en kapacitet på 2 bårer og 2 siddende patienter, eller 8 siddende patienter, hvoraf de 2 blev placeret på agestolen.

General Service Ambulance Cart Mk. 1 er fra 1887 og var beregnet til brug i blandt andet infanteriet.

Kærrens kapacitet var 2 patienter på bårer, eller 4 siddende patienter.

Billedmateriale

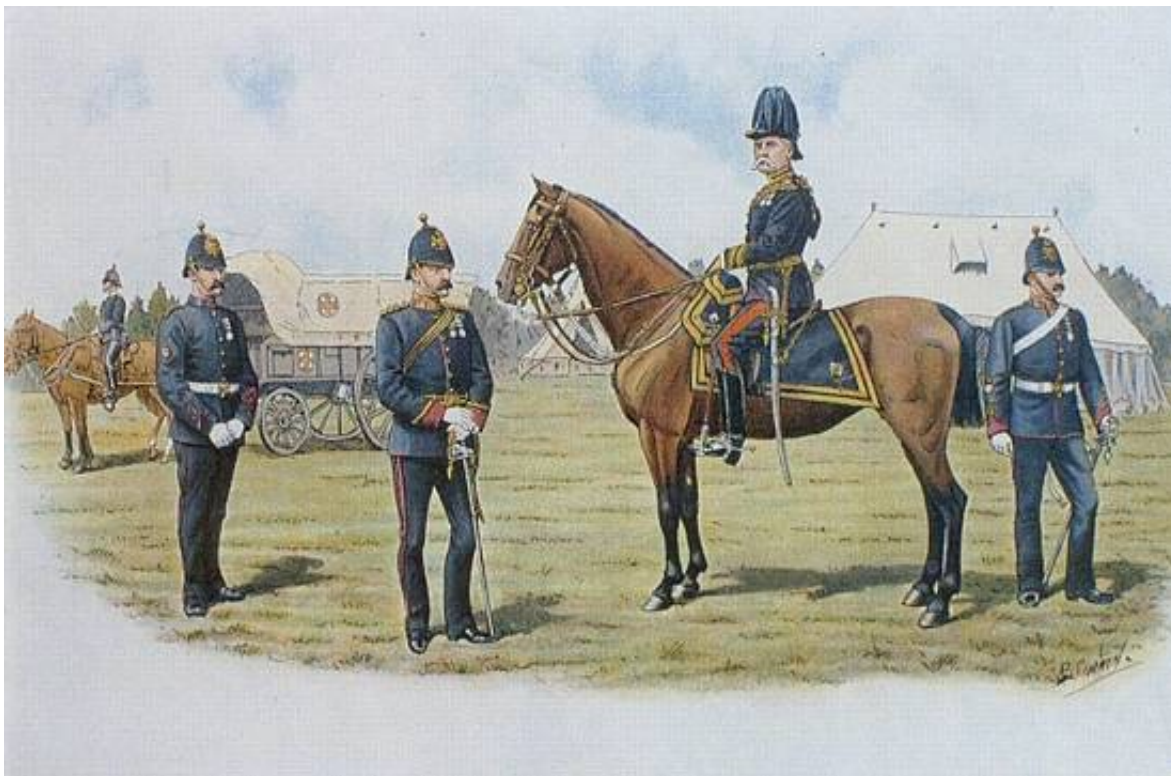

Dette postkort, fra cirka 1910, viser en sanitetsenhed og dens ambulancevogne m.v. Der kan være tale om en sanitetsenhed fra Territorial Army; det synes som om soldaterne fremtræder lidt mindre "stramt" end soldater fra den regulære hær. Den venstre og den højre ambulancevogn ser ud til at være af typen *Mk. V*, mens vognene imellem ser ud til at være en *General Service Wagon, Mk. VII* eller senere, samt en type, der ikke umiddelbart ligner en af de standardiserede ambulancevogne. Kærterne helt højre i billedet antages at være enhedens forsyningsstræn.

Billedet [1](#)) viser, hvorledes en bære klargøres til at blive indladet i en ambulancevogn. Vognen er af typen Mk. VI, og billedet er fra cirka 1909.

Om uniformer

Denne uniformsplanche [2](#)), som er tegnet af Richard Simkin, viser personel fra Army Medical Corps i uniformer fra cirka 1902 samt - specielt relevant i den foreliggende sammenhæng - en *Ambulance Wagon Mk. III*.

Det anes, at forrideren er iført uniform fra Army Service Corps, hvilket fremgår af hans hvide

buksestriber og opslag.

De øvrige tegninger forestiller (fra venstre): *Private* (menig) og *Officer, Surgeon-General* (generallæge) samt en *Sergeant-Major*. I baggrunden ses et større og et mindre sanitetstelt.

Tegningen er af Ernest Ibbetson og stammer fra et postkort i serien *History and Tradition Cards* [3](#)), udgivet af Gale & Polden, Aldershot, fra cirka 1908.

Forrest ses en menig og en *sergeant-major* i gallauniform. Soldaten i khakiuniform ligner til forveksling Britains figurene fra ambulancevognen.

Principskitse.

De to menige bærer et cirkulært ærmemærke - rødt kors på hvid bund, med gul kant og sort kant. *Sergeant-majoren* bærer et tilsvarende mærke lige over sine gyldne ærmetresser.

Ambulancevognen ligner *Mk. VI*, idet den er vist med fast tag.

Øverst i billedet ses den datidige markering af en større sanitetsinstallation - flaget med genferkorset samt nationalitetsflaget.

Om organisation

Hver deling (*Section*) var opdelt i to grupper - en sanitetsgruppe (*Stretcher Bearer Subsection*) og en forbindepladsgruppe (*Tent Subsection*).

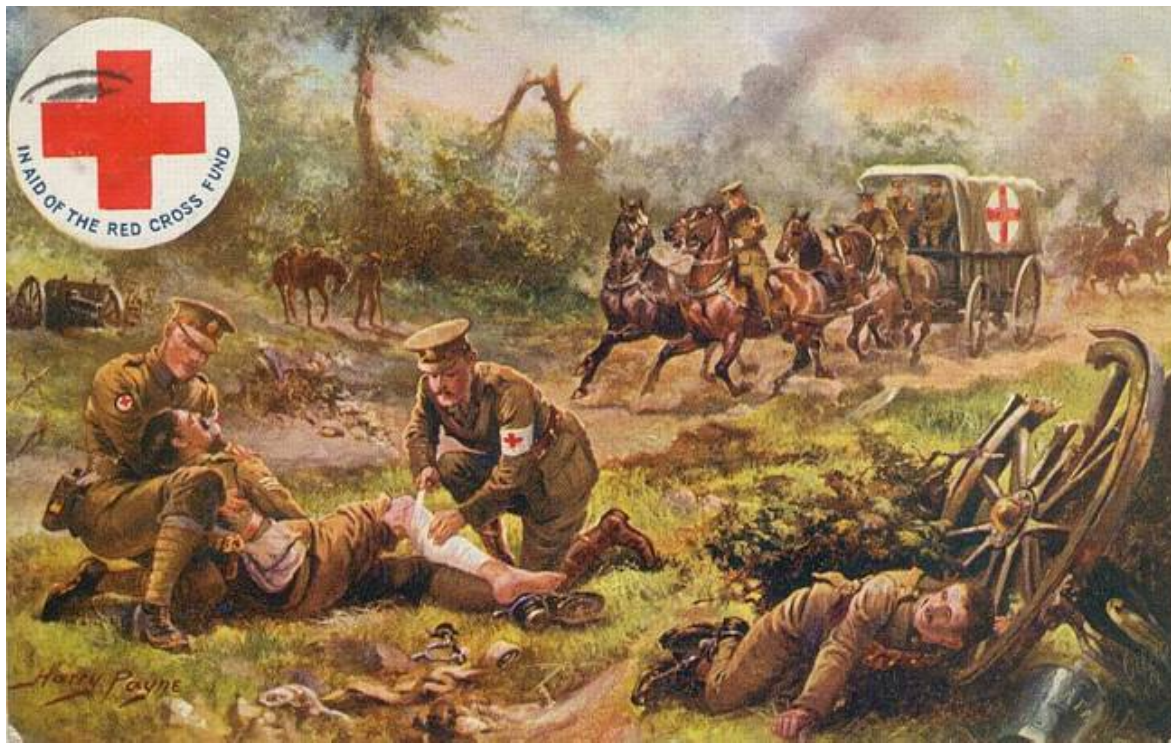
Field Ambulance, Infantry Division, War Establishment, 1914												
	Personnel		Horses			2-horsed						
	Officers	Other Ranks	Riding	Draught	Heavy Draught	Cart, Water	Cart, Forage, or Limbered Wagon	Cart, cooks	Wagon, Ambulance *	Wagon G.S., technical stores, baggage etc.	Spare horses	Bicycles
Field Ambulance, complete	10	223	14	15	35	3	3	1	10	6	6	1
A Section	4	77	6	5	13	1	1	1	4	2	6	1
B Section	3	73	4	5	11	1	1		3	2		
C Section	3	73	4	5	11	1	1		3	2		

* Enheden kan være udrustet med 7 ambulancer (motorkøretøjer) og 3 hestetrukne ambulancevogne.

Se også her www.1914-1918.net/whatfieldamb.htm for yderligere oplysninger om udrustning og organisation.

Kilder

1. *Britains Katalog, cirka 1932*. Genoptryk.
2. *Armies of the World, Britains Ltd. Lead Soldiers 1925 – 1941* af Joe Wallis, Privat udgivelse, 1993, ISBN 0-9605950-2-3.
3. *Regiments of all Nations, Britains Ltd. Lead Soldiers 1946-66* af Joe Wallis, Privat udgivelse, 1981, ISBN 0-9605950-0-7.
4. *The Great Book on Britains – 100 Years of Britains Toy Soldiers* af James Opie, New Cavendish Books, London 1993, ISBN 1-872727-32-8.
5. *Toy Soldiers* af James Opie, Philips Collectors Guides, Dunestyle Publishing Ltd and Boxtree Ltd, London 1989, ISBN 1-85283-249-5.
6. *Collecting Toy Soldiers* af James Opie, William Collins and Sons Ltd., London 1987, ISBN 0-00-412276-3.
7. *Horses and Saddlery* af G. Tylden, J.A. Allen & Company, London 1965, genoptrykt i 1980.
8. *Discovering Horse Drawn Transport of the British Army* af D.J. Smith, Shire Publications Ltd., Aylesbury/Bucks. 1977, ISBN 0-85263-403-X.
9. *Field Service Pocket Book (1914)*, udgivet af General Staff, War Office, London 1914, Genoptrykt af David & Charles Reprints, London 1971, ISBN 0-7153-5225-3.
10. *Køreinstruktion for Hæren*, udgivet af Krigsministeriet, København 1929.
11. *Træk af dansk militærmedicins historie* af Hj. Thorsteinsson, Forsvarets Sundhedstjeneste, Jægersborg 1992.

Et postkort tegnet af Harry Payne, afsendt i 1915, viser *Royal Army Medical Corps* i aktion. Ambulancevognen kan være typen *Mk. V*, idet den ikke er en *underløber*.

Per Finsted

Noter

- 1) Billedet stammer fra *The Royal Army Medical Corps, 1660-1998*, Tidsskriftet *Regiment*, Nr. 29 fra maj 1998.
- 2) Planchen er gengivet fra et postkort købt på *Royal Army Medical Corps* regimentsmuseum i Ash Vale, nær Aldershot.
- 3) En oversigt fra 1910 viser, at serien på dette tidspunkt omfattede 119 forskellige kort, men flere kom til efterhånden. Illustrationen stammer fra en fotografisk gengivelse af et originalt postkort, hvilket er forklaringen på den lidt slørede fremtræden.